

Sēlijas stāsts

Stupeļu pilskalns Rites pagastā

«Uz tevi, mana senā zeme, gāju
aiz gadu tūkstošiem, kur kapu kalni
ar rotu kalumiem un akmens valni,
kur uguns vieta rāda seno māju.

Uz senču pili ceļa nezināju,
kaut jūdzu bēri, apsedloju salni-
Caur siliem laidu sapņu sirmo alni
un viņa pēdās sūnās liku kāju.

Skats no Kņāvu pilskalna

Aiz trejdevītā kalna zāles skauta
un smilšu segta, ogļu kārtas josta,
bij senā pils, kur kara dunās tauta
reiz pulcēta, kur svētku vieta posta...»

/Velta Toma/

Sēļu mantojums - pilskalni

Kaspars Sēlis
photography

Eglaines pamatskolas skolēni Lašu pilskalnā

Pie Kaupres
pilskalna
Ābeļu pagastā

Melnais kalns Ilūkstes novadā

• Baltu vienības diena Dignājas pilskalnā •

No Kaupo un Teodoriha 1203. gada ziņojuma Romas pāvestam Inocentam III:

(senvācu: Sêlen ouch heiden sint, und an allen tugenden blint, sie haben abgote vil, und trîben bôsheit âne zil.).

(00327.) Tie pagāni ir augstprātīgi
(00328.) un ļoti bieži ļaundarīgi,
(00329.) to pulki uzbrūk kristiešiem,
(00330.) jo liela vara rokās tiem.
(00331.) Tiem blakus dzīvo pagāni,
(00332.) prāvā skaitā, vareni,
(00333.) par zemgaļiem_kas sevi sauc,
(00334.) tie zemi postīt apkārt trauc;
(00335.) kas spēkos vājš tiem pretī stājas,
(00336.) tam galā gaužām grūti klājas.

(00337.) **Sēļi ar ir pagāni,**
(00338.) **sveši tiem ir tikumi,**
(00339.) **tiem elku pilna katra mala,**
(00340.) **un ļaunu dara tie bez gala.**
(00341.) **Aiz sēļu zemes robežas**
(00342.) **letu zeme atrodas.**

Sēļu tērpa
atdarinājums Zasas
amatniecības centrā
«Rūme»

<http://www.katramsavutautasterpu.lv/tautasterpi/12-gadsimta-selu-sievietes-terpa-rekonstrukcija>

Keramiķe
Anda
Svarāne sēļu
tērpā

Latvijas teritorija 12. gs. beigās

 pilis ☐ nozīmīgākie centri

VANEMA zemes

Gardene pilsnovadi

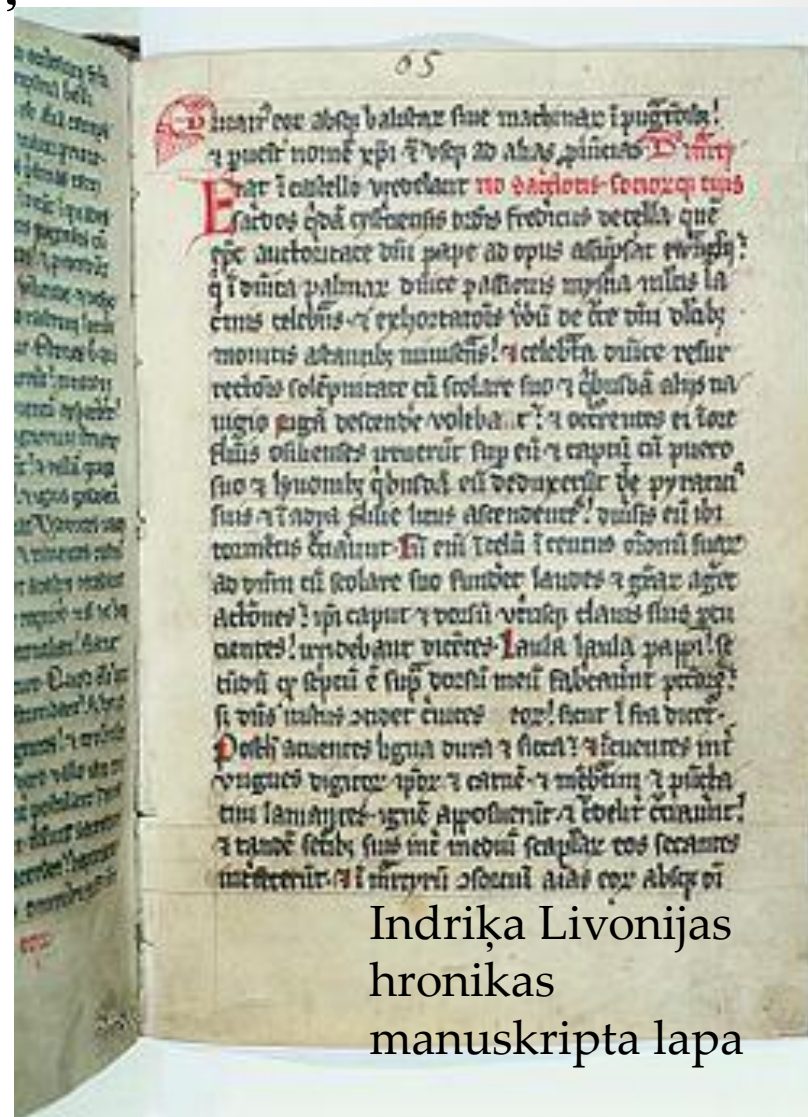
(Ludza) pilsnovadi, kas neparādās 13. gs. dokumentos

Senlatvijas valstis un zemes: Kursa, Zemgale, Jersika, Koknese, Līvu zeme, Idumeja, Tālava, Atzele, Lotigola, **Sēlija**.

Livonijas Indriķa hronika

1208. gada ziemā Rīgas bīskapa Alberta vadītie vācu krustneši kopā ar sabiedrotajiem ieņēma Sēļu pili (*castrum Selonum*). Sēļiem lika kristīties, uzticībai par ķīlu dodot savus dēlus.

Nodibinājās Sēlijas bīskapija, kas pastāvēja no 1218. līdz 1226.gadam.

Indriķa Livonijas
hronikas
manuskripta lapa

Livonijas ordeņa valsts
pastāvēšanas laikā to
kopā ar
Aukštaitijas zemēm sāka
dēvēt par "augšgalu"
(*Oberland* —
«**Augšzeme**»)

Sēlijas bīskapijas
teritorija attēlota kā
Livonijas ordeņa zeme
uz dienvidiem no
Aizkraukles
(*Ascheraden*)

- 1255. gada oktobrī, pateicībā par Vācu ordeņa starpniecību, kuras dēļ pāvests licis viņu kristīt un kronēt par visas Lietuvas pirmo karali, kā arī solītās aizsardzības **dēļ** **Mindaugs dāvināja šī ordeņa Livonijas mestram un brāļiem Sēļu zemi - Medeni, Peloni, Maleisini un Tauragni** ar visiem piederumiem tagadējās Lietuvas Republikas teritorijā.
- 1257. gadā Romas pāvests Aleksandrs IV apstiprināja Lietuvas karaļa Mindauga lēmumu nodot Sēlijas zemes Vācu ordenim.

Lietuvas
karaļa
Mindauga
akts, ar kuru
viņš dāvina
Sēlijas zemi
Livonijas
Teitoņu
ordenim —
kristīšanas
un
kronēšanas
starpniekam.

Pēc Livonijas
Konfederācijas
sabrukuma
un Viļņas ūnijas
noslēgšanas
1561. gadā Sēlijas
teritorija
nokļuva Kurzemes
un Zemgales
hercogistes sastāvā
un to
aizņēma Sēlpils
virspilskunga
iecirknis (*Oberhauptmannschaft
Selburg*).

Hercogs Gothards 1587. gada
testamentā savam dēlam Frīdriham
piešķīra Zemgali un Sēliju ar centru
Sēlpils pilī,
bet Vilhelmam Kurzemi ar centru
Kuldīgas pilī. Līdz Vilhelma
pilngadībai galmam bija jāuzturas
pārmaiņus Kuldīgā un Sēlpilī.

Hercoga Gotharda Ketlera pēdējais
testaments

Hercegoviste -1770. gads

Augusts Bīlenšteins (1826-1907)-
vācbaltu luterāņu mācītājs, valodnieks,
latviešu etnogrāfijas, folkloras
pētniecības un arheoloģijas aizsācējs .
No 1866. līdz 1899. gadam aprakstījis arī
vairākus Sēlijas pilskalnus.

Etnologa Augusta
Bīlenšteina
publicētie pētījumi
nostiprināja
Augšzemes
(Oberland,
Oberkurland)
jēdzienu. Pirmais, kas
apzināja seno sēļu
apdzīvotības areālu
pēc senrakstiem.

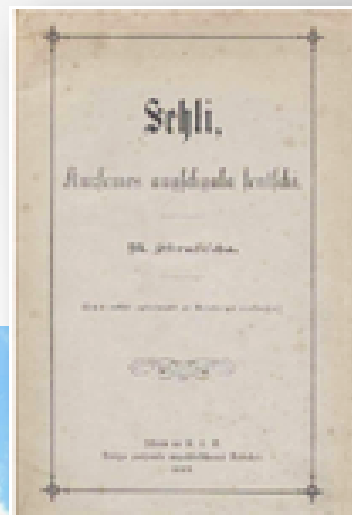
“Sēļi – Kurzemes augšgala senči” - pirms 130 gadiem

Mikus Skruzīšs /Skruzīšu Mikus/

Sēlijas pirmais pētnieks
„Domājām apsēt lielus
laukus, bet ne stūrīša
nepaspējām”.

/uzraksts uz kapa plāksnes
Skruzīšu dzimtas
atdusas vietā Neretas Ķesteru
kapos/

1889. gadā par darbu “Sēļi – Kurzemes augšgala senči” viņš ieguva Maskavas latviešu pulciņa iedibināto Jāņa Reinberga prēmiju.

Jau Kurzemes
hercogistes laikā
Sēliju mēdza
uzskatīt
par Kurzemes
"augšgalu"
Augškurzemi jeb
Augšzemi

- Pēc Latvijas Republikas nodibināšanas 20. gadsimta Sēliju pieskaitīja Zemgales kultūrvēsturiskajam novadam

Sēlija, agrāk **Sēla** (latīņu : *Selonia*), **Sēlenes zeme** (latīņu: *terra, que Selen dicitur*), saukta par **Augšzemi** (lietuviešu: *Aukšzemė*) ir kultūrvēsturisks novads Latvijā, kas ietver teritoriju no mūsdienu Jaunjelgavas un Neretas novada pie Zemgales robežas līdz pat Krāslavas novadam Baltkrievijas pierobežā.

Sēlijas reģionālā atdzimšana pirms 30 gadiem - 1989.gadā

- ~Sēlijas atdzimšanas ideja,
- ~Sēlijas atjaunotnes programma,
- ~akad. Jāņa Stradiņa ieteiktais Sēlijas kultūrvēsturiskā novada karogs.

- ~Pirmais oficiālais Sēļu saiets – 1989.gada 1.jūlijā Mākslas darbinieku namā.
- Rīgas Sēļu kluba dibināšana.

Vilis Krūmiņš

Rihards
Kalvāns

Akadēmiķis Jānis
Stradiņš
Sērpiņu pilskalnā

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures
muzejā Stendera Biedrības dibināšanas
reizē

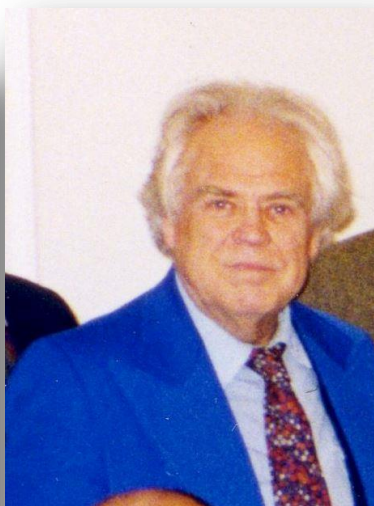
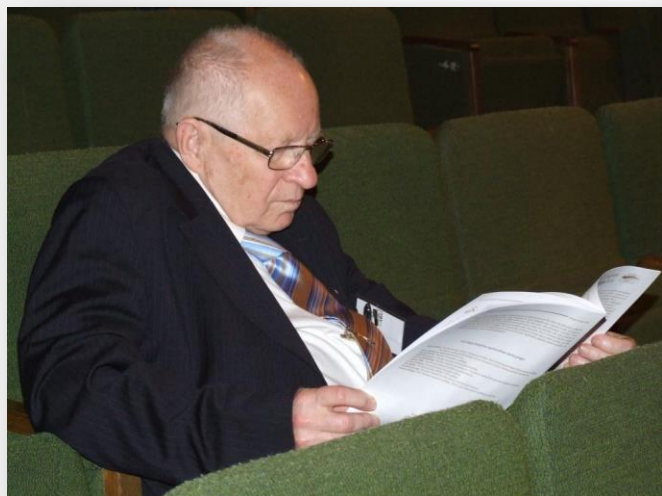
1995. gada «Daugavas nedēļa Sēlijā» pārtapa par «Sēļu nedēļu», - ar Latvijas Kultūras fonda un Latvijas Zinātņu akadēmijas gādību un vietējo atbalstu pārtapa „Sēļu gadā” ar „Sēļu sarunām” Krustpils piļi.

1995. gada 25. maijā radio pārraidīja akadēmiķa Jāņa Stradiņa runu „Rīta sveiciens Sēlijai, Sēļu gadu ievadot”.

1995.gada 15. decembrī
Ilūkstē tika nodibināta
Sēlijas asociācija ar
akadēmiķi Jāni Stradiņu un
docentu Šigismundu Timšānu
priekšgalā.

Latvijas Kultūras fonds,
«Sēļu zeme», Rīga, 1995

„Sēļu gada” noslēgums un
Otrās „Sēlijas sarunas” Viesītes
kultūras namā 1996. gadā,
LZA izbraukuma sēde
Jaunjelgavā 1997. gadā,
„Sēlijas dienas” Aknīstē un
citās vietās.

- 2000. gadā karogs apstiprināts Heraldikas komisijā un, tāpat kā trīs krāsas karogā, kļuvis par neatņemamu Sēlijas simbolu.

sarakstu. Ikviens vēlējās ielūgt
Iraugus, bet svētkiem paredzē-
ja uzņemt, K!ts izlēma ikvienu
raida, ko galu galā ikviens arī

tiem atzina Jāņa Dumpes un Val
Mūziku komponēja com! Bruno J
četriem pantiem, bet pēdējam pa
Komsārs. Šo dziesmu dziedātu ti

gadījumos
lo krāsu d
un uzliek
krāsnešie
iespieda S
dotajā dz
to pirmo
Selonijas
tam pie kr
militonin
tam Ādoli
Bija
Krāsu dzi
šiem, skai
ka ikvien
vīram, ka
brīvība ir
viņa dzīve
loniju.

Sakar
du pastāv
lonijas K
mēnešus
pārkāpu
līdz šis ar
šanas dien
nestija stā
jas svinību
Selon

bas guva
esē. Pašu sēļu, kā arī da
ums bija. ka svinības izd

KRĀSU DZIESMA

Trīs krāsas: zaļ-balt-sarkanā,
kas karogā mums stalti plīvo,
spēj aizraut jūsmā varenā
un mūžam sēļu sirdis dzīvo.

Zaļš – cerība un draudzība
un prieks, kas dzīvi gaišu dara,
dod Selonijai vienību,
ko nesagraus nekāda vara.

Balts – gara spēks, mums sēļiem dots,
lai tautas druvā darbus veicam
un pierādām, ka vīra gods
mums tīrs vēl tad, kad dzīvi beidzam.

Un sarkans pieder tēvzemei
kā svētā solījuma ķīla
par asinīm, ko sēļi lej,
kad tos sauc tēvu zemes mīla.

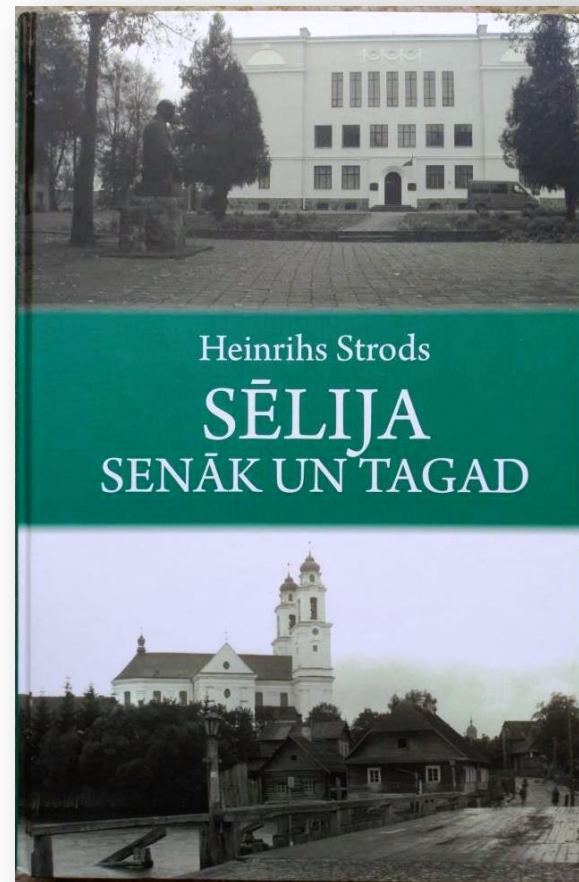
Virtute – dārgai tēvijai,
et fide – savam īstam draugam!
Lai sirds pukst latvju brīvībai
Un paši cēliem darbiem augam!

elonijas
tāvjū un
jas kon-

da starp
iversitā-
ju Viro-
bas kar-
niū aici-
jas svēt-
nia'i uz
militoni
Ierberts
i's svēt-

Korporācijas «Selonija»
ģerbonis un Krāsu dziesma

«No Sēlijas pūra» Jumava, 2017

2000. gadā
dibināts
Viesītes
muzejs
«Sēlija»

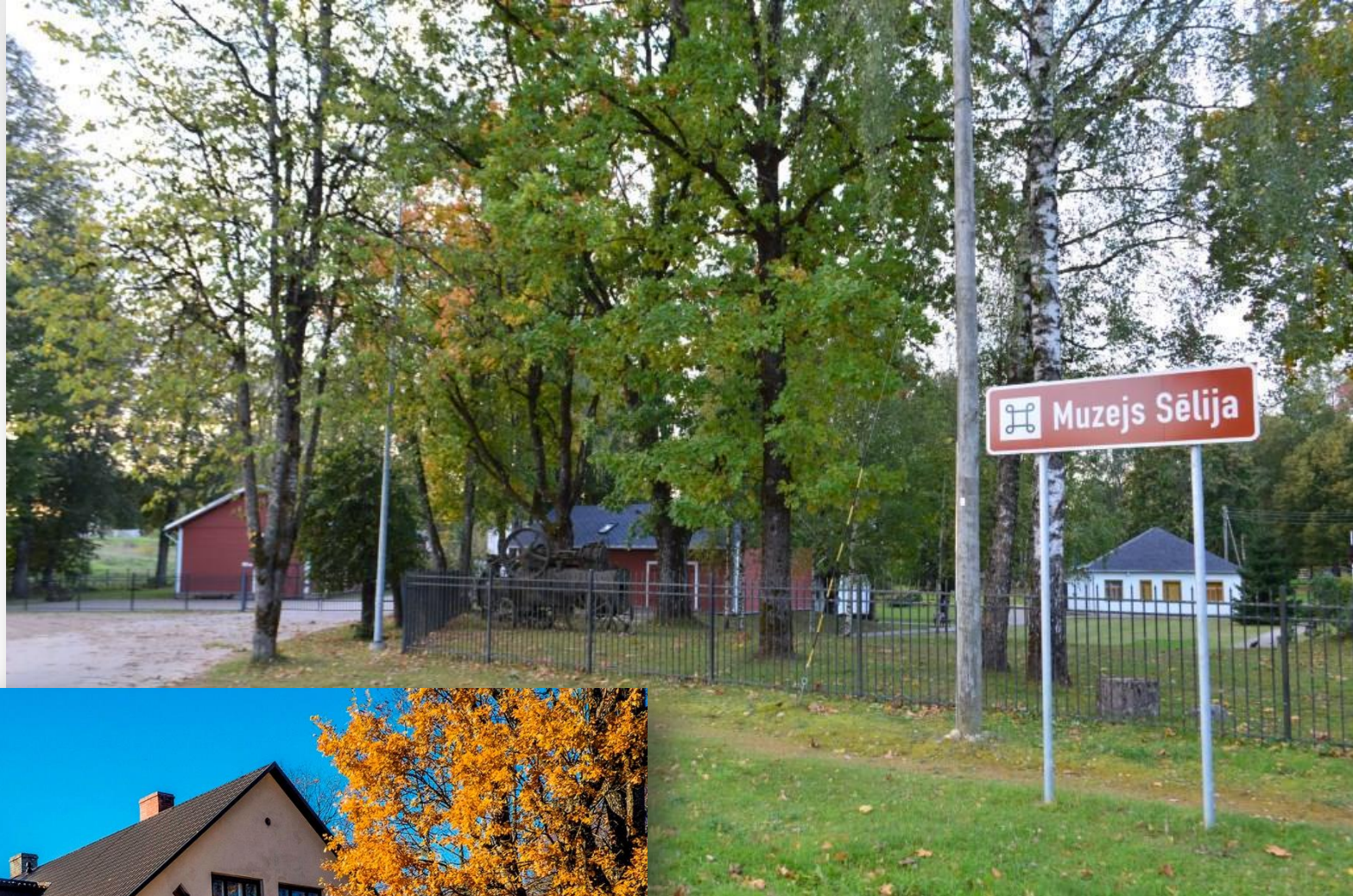

Foto Dainis Ormanis

Pirms 20 gadiem notika I Sēlijas kongress

- Sēļu I kongress Aknīstē, Viesītē – 1999.
- II Sēlijas kongress Ilūkstē, Neretā – 2001.
- III Sēlijas kongress Viesītē – 2003.
- IV Sēlijas kongress Jēkabpilī, Sēlpilī – 2005.
- V Sēlijas kongress Viesītē – 2008.
- VI Daugavpils novada Skrudalienā – 2012.

- VII Sēlijas kongress Viesītē – 2014.
- VIII Sēlijas kongress Jaunjelgavā – 2016.
- IX Sēlijas kongress Salā – 2018.

Vēsturiskais pirmais Sēlijas kongress Aknīstē, Sunākstē
un Viesītē 1999.gada 21.un 22.maijā

Sunākstes ev.-lut. baznīcā tika iesvētīts Sēlijas sarkanbaltzaļais karogs un pirmo reizi pacelts mastā pie Viesītes Kultūras pils

LZA akadēmiķi Saulvedis Cimermanis un Tālis Millers

IV Sēlijas
kongress
Salas kultūras
namā

Profesors Juris Urtāns

IV Sēlijas kongress Krustpils pilī

Sēlijas rakstniece Lūcija Ķuzāne

IV Sēlijas kongresā Krustpilī 2005.gadā

V Sēlijas kongress

VI Sēlijas kongress
Daugavpils Universitātes
jaunatklātajā studiju un
pētniecības centrā „Ilgas”
Skrudalienas pagastā 2012.
gadā

Sēlijas skolu konference
Aknīstes vidusskolā pirms VII
Sēlijas kongresa

Sēlijas skolu skolotāji –
skolēnu pētniecības
darbu konsultanti

VII Sēlijas kongress

2014

VII Sēlijas kongress

2014

VII Sēlijas kongress

2014

VIII Sēlijas kongress Jaunjelgavā 2016

Atsevišķā darba grupā kongresa laikā darbojās Sēlijas novadu apvienības jaunieši, **dibinot Sēlijas jauniešu padomi**, kura turpmāk pārstāvēs reģiona jauniešu intereses Latvijas Jaunatnes padomē, citās sadarbības organizācijās un valsts institūcijās.

VIII Sēlijas kongress

IX Sēlijas kongress Salas kultūras namā

2012. gada nogalē, septiņiem Sēlijas novadiem kopā sanākot, kopīgai sadarbībai tika izveidota Sēlijas novadu apvienība, par primāro mērķi definējot Sēlijas ekonomiskās attīstības veicināšanu ar vēlmi kopīgiem spēkiem cīnīties par Sēlijas nākotnes izredzēm.

«Sēlija rotā» - septīto reizi 2019. gadā

Mākslinieces Līgas Caunes
«Sēlijas palete»

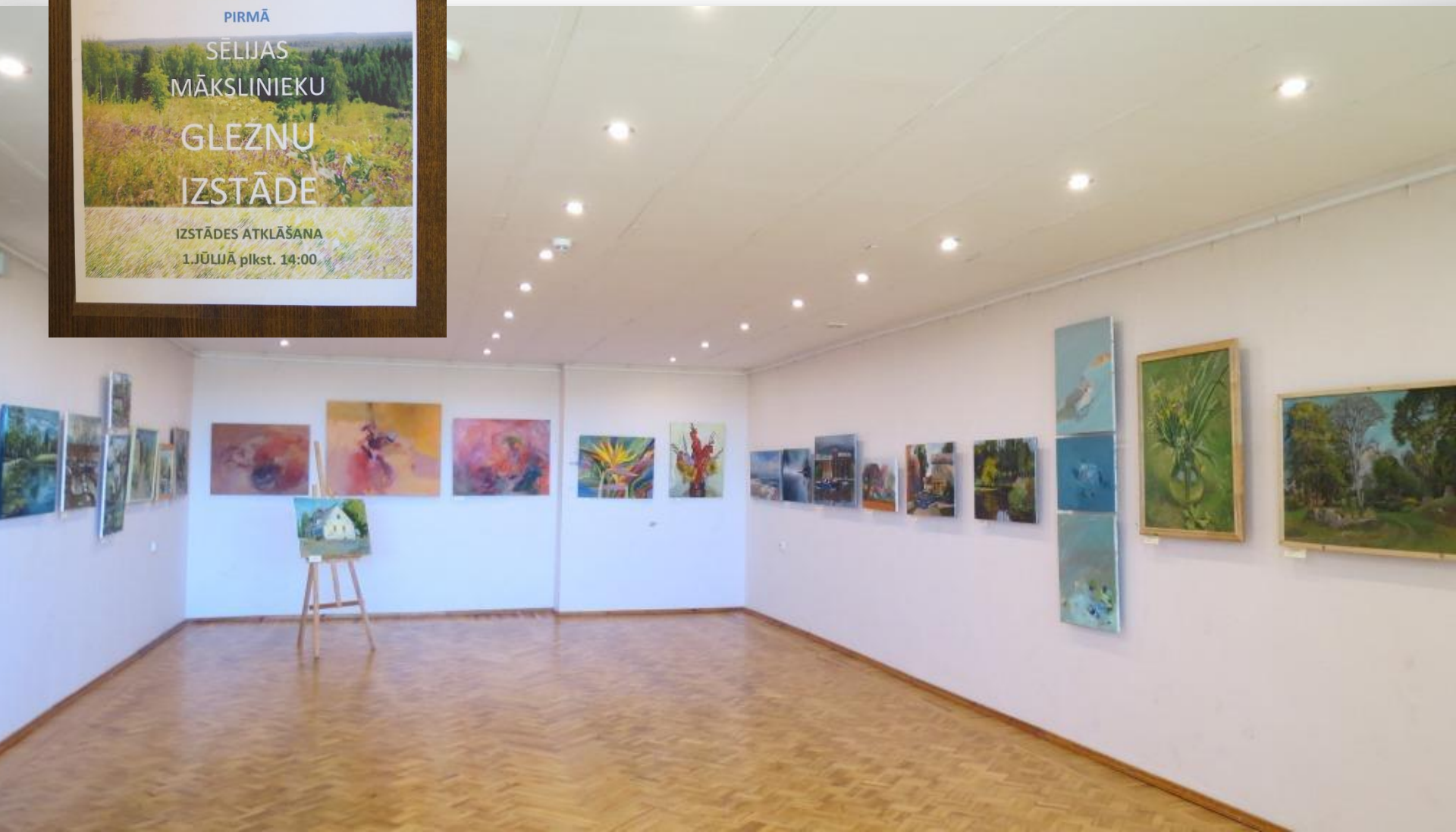

Glezniecības plenērs
Viesītē
«Sēlijas vasara 2018»

Pirmā Sēlijas mākslinieku gleznu izstāde 2017

Mārtiņa Buclera lasījumi 2017, 2018

Augšzemes tautastērps

Augšzeme

Akadēmiķis Jānis Stradiņš kopā ar Sēliju
Vispārējo latviešu Dziesmu un Deju svētku gājienā 2013. gadā

Skaidrīte Kaldupe
Sēlija
Imantam Auziņam

«Savas dziesmas pie sliekšņa tev nolieku, Sēlija,
It nekā nav vēl dārgāka, ko Tev drīkstētu sniegt,

«Sēlija rotā» — Viesītē 2017.gadā

Vēl jau vasarai plaukstās nejūt pat vakara vēju,
bet aiz deviņiem domu un pārdomu pakalniem
Kaut kur jau atvadās gulbji, kaut kur jau slepeni snieg.

Foto: Kaspars Siliņš

Savas dziesmas pie sliekšņa tev nolieku, Sēlija,
Pat līdz rudenim bites liepās vēl zeltainus koraļļus spēlēs.

Noraso zeme un debess, skaidrojot likteņa zīmes,
Taisnajā ceļā pār kalniem dvēselei mirdzumu vēlot.»

/Skaidrīte Kaldupe 1997/

130 – pirmajai grāmatai par sēliem,
30 – Sēlijas atdzimšanai,
20 – pirmajam Sēlijas kongresam

Veiksmīgu Sēlijas dienu!

 Sēļu klubs